

Література

1. Висоцька О. Психологічні бар'єри під час вивчення іноземних мов: передумови формування та організація подолання. Іноземна філологія. 2015. Випуск 128. С. 285–291
2. Яковлева Н. В. Психолого-педагогічні умови подолання комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Київ, 2003. 20 с
3. Bekleyen N. Helping teachers become better English students: Causes, effects, and coping strategies for foreign language listening anxiety System- Elsevier 37 (4), 2009. P. 664–675
4. Bekleyen N. The influence of teachers and peers on foreign language classroom anxiety TÖMER Dil Dergisi. 2004.
5. Casado, M. A., & Dereshiwsky, M. I. Foreign Language Anxiety of University Students. College Student Journal. №35, 2001. P. 539–551.
6. Horwitz E. Language anxiety and achievement Annual review of applied linguistics. №21, 2001. P. 112–126.

Людмила Киба

викладачка

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)

ІНОЗЕМНА (АНГЛІЙСЬКА) МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ: ДО ПИТАННЯ СПЕЦИФІКИ ПЕРЕКЛАДУ У ПЕРЕГОВОРНОМУ ПРОЦЕСІ

Запорукою ефективного переговорного процесу є багато чинників, серед яких – кваліфікована робота перекладача на міжнародних переговорах. У навчальних планах вищих навчальних закладів у минулому залишилися такі навчальні дисципліни, як, наприклад, англійська мова чи іноземна мова, поступившись місцем дисципліні «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Така заміна є обґрунтованою, а **актуальним** є пошук сучасними науковцями (Valboni, Bouchard, Jenkins, Lochtmann, Widdowson та інші) відповіді на запитання «Яка англійська принесе найбільшу користь студенту?». **Метою** публікації є опис практичного досвіду формування інтегрованих (лінгвістичних та професійних, у тому числі – і перекладацьких) компетенцій в курсі іноземної мови за професійним спрямуванням (спеціальність «Міжнародні відносини»).

У пошуках відповіді на запитання «Яка англійська принесе найбільшу користь студенту?», на передній план у викладанні вийшли компетенції, яким раніше в аудиторії приділялася лише побіжна увага. Формування комунікативної компетенції поступово трансформується у формування міжкультурних та адаптивних навичок (“*accommodation skills*”), навчання здатності успішно спілкуватися, орієнтуючись у складних політичних,

міжкультурних, світоглядних ситуаціях, у яких значення спільно створюється та розповсюджується, де джерелом інформації у ситуації виступає не носій мови, а й той, хто вивчає мову, акцентування у навчанні на стратегічній компетенції (стратегії не лише мовленнєвої взаємодії, а – що важливіше – з'ясування вкладеного у висловлювання змісту), урахування ролі міжособистісних стосунків та тактичних і стратегічних шляхів знаходження спільної мови, здатність опанування як загальних соціокультурних норм, так і конкретних, ситуативних чи навіть вузькопрофесійних норм вибору мовних та мовленнєвих одиниць [1, с. 120].

Недостатня увага до послідовного формування і вчасної сформованості лінгвістично-стратегічної професійної компетенції обертається тим, що у площині міжнародної дипломатії і в переговорних процесах зокрема є десятки випадків комунікативних помилок та невдач. Переговори це процес, у якому кінцевий результат залежить від багатьох чинників, серед яких і вміння переговорника переконливо, ситуативно-виправдано, чітко та дипломатично виражати думки вербальними засобами, вміння перекладача врахувати, що він не просто спостерігач-тлумач і кількосторонній комунікації, а учасник переговорного процесу. Тож, у підготовці спеціалістів центр уваги змістився на ракурси певного явища та елементи, що створюють мапу теми [2, с. 220].

Ось деякі приклади. Перш за все увага студентів звертається на вживання модальних дієслів *would, could, may, might: This is a problem. > This would be a problem* (у другому прикладі мовець звучить менш категорично та провокаційно, хоча базовий посил не змінюється). Наступним варіантом пом'якшення негативних оцінок, прогнозів, попереджень тощо є уникнення вживання *can't* або *won't*: Ці мовні одиниці свідчать про налаштованість протидіяти нормальному перебігу того, що відбувається чи ж є ознакою того, що мовець є «пішаком», людиною, від якої нічого не залежить. Тож, більш конструктивним буде вживання *unable, not able, not in a position to: We won't accept anything less. > We're not in a position to accept anything less.*

Важливим є привчити студентів до використання у дипломатичному спілкуванні чи враховуванні при перекладі вербальних модифікаторів (*modifiers*) *slight, a bit, rather, a few* тощо, оскільки їх вживання пом'якшує вплив (чи ефект) поганих новин : *There may be a delay. > There may be a slight delay.* Професійною навичкою має бути уміння перефразувати, пом'якшити заперечне (*negative*) судження, використовуючи для цього такі вирази та слова як *not very, totally, completely* у поєднанні із «позитивним» прикметником чи дієприкметником: *We're unhappy with this arrangement. > We're not very happy with this arrangement. Або: I'm unconvinced. > I'm not totally convinced.* Тим не менш, заперечно-запитальні форми, навпаки, вважаються потенційно виграшними і потужними: запитання звучать більш переконливо і їх вживання доцільне при висловленні пропозицій чи попереджень: *Shouldn't we be working together on this? або: Wouldn't it be better to...?*

Популярними у дипломатів та переговорників є вживання на початку висловлювання пом'якшуючих слів (*introductory softeners*): *unfortunately, I'm afraid, to be honest, with respect* тощо : *This doesn't meet our needs. > Unfortunately,*

this doesn't meet our needs або: *You don't quite understand.* > *With respect, you don't quite understand.* Якщо метою є спонукання до перемовин чи демонстрація налаштованості на перемовини, то вживання прикметників у вищому ступені порівняння чи порівняльних прислівників (*-er, more, less*) є попередженням чи ознакою, що попереду не дуже приємні новини. Змін до контексту ці слова не вносять, проте роблять новину психологічно легшою для сприймання: *We're looking for something acceptable.* > *We're looking for something more acceptable.* Крім того, перекладач не може нехтувати таким категорійним поняттям як різні ступені формальності: *The state is keeping up its fight against against inflation.* vs *The state is continuing its struggle against inflation.*

Професійно-корисним є і при звичаєння до вживання так званих «обмежувальних» виразів (*restrictive phrases*) *at the moment, at this stage, so far* тощо, які сигналізують про те, що несприятливий перебіг подій є лише тимчасовим і не виключена можливість бажаного розвитку подій у майбутньому: *That's our position.* > *That's our position at the moment.* Велике значення має зважене вживання часових форм дієслів. Наприклад, вживання *Past Continuous* зберігає прагнення та варіанти учасників переговорного процесу відкритими: було прагнення досягти згоди і процес ще не завершився. *Past Perfect Continuous* несе імпліцитну інформацію, що сподівання на сприятливе вирішення питання ще не остаточно вичерпані, надія ще жевріє: *We aimed to reach agreement today.* > *We were aiming to reach agreement by today.* Раціональним є налаштування студентів на ширше вживання пасивного стану дієслова, оскільки він усуває звинувачувальну конотацію висловлювання: не *You promised us..., а: We were promised...*

Порадою, якою варто скористатися майбутнім дипломатам та переговорникам, є порада обмежити чи взагалі уникати вживання прикметників з негативною конотацією (*aggressive, careless, cruel...*), а у дипломатичних (як усних, так і письмових) текстах користуватися ухильним дієсловом *seem*: *We don't seem to agree.* Обов'язковим є і опанування вживання лексично-граматичних зразків зі словами *recommend / suggest /advise*, але без персоналізованого адресування через вживання займенника “*you*”: *recommend / suggest something ; recommend /suggest something to someone; recommend / suggest (not) doing something* тощо.

Наведені приклади – це один з файлів із портфоліо досвіду роботи над забезпеченням комплементарного поєднання лінгвістичної компетенції із стратегічною, що є **перспективним** у світлі сучасних наукових пошуків.

Література

1. Pawlas, E., Paradowski, M. B. Misunderstandings in communicating in English as a *lingua franca*: causes, prevention and remediation strategies. // I. Koutni, I. Stria & M. Farris (Eds.). *Role of Languages in Intercultural communication*. Poznan. 2020. P. 101–122.
2. Brinton, D. Content-based instruction // D. Nunan (Ed.). *Practical English Language Teaching*. New York: McGraw Hill. 2003. P. 199–224.

Alona Kovalenko
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
National University of «Kyiv-Mohyla Academy»
(Kyiv, Ukraine)

AI AND ITS INFLUENCE ON TRANSFORMING THE TRANSLATION INDUSTRY

Rapid implementation of Artificial Intelligence (AI) almost in all fields of human life and activity made many people interested in the future of a number of jobs that may be possibly replaced by AI. Its quick learning abilities, multi-functionality, a high speed of processing of a vast amount of information make it an excellent tool in performing multiple tasks. The translating abilities of AI have also raised many questions about the future of translation industry and the place of a human in it. Discussions on the issue of using different e-translators instead of human translators have been conducted for several decades. However, with the intensive development of AI, this issue has caused a new round of debates, seminars, round tables, conferences, and forums dedicated to the influence of AI on transforming the translation industry. One of the recent events that was mostly dedicated to the role of AI in translation was the Translating Europe Forum called “Achieving Excellence in Translation” and held on November 08-10, 2023 in Brussels. The Forum gathered hundreds of translators, entrepreneurs, writers, scientists, and IT-specialists to discuss the potential of AI in performing translation tasks, and whether AI can lead to a mass loss of jobs by translators. We will try to look at the advantages and disadvantages of using AI in translation, analyze potential risks, and outline the prospects of the future of translation.

One of the most popular free OpenAI language models is ChatGPT, which has been actively used in various fields. Its implications in translation are also numerous taking into account its benefits. First of all, it has a user-friendly chat-based interface ensuring its ease of use, quick responses, round-the-clock availability, and wide accessibility. Anyone in the world can easily access ChatGPT and ask it to translate any text in over 50 languages within a short time [7]. If a human translator may need weeks and require hundreds of dollars to translate something, ChatGPT can do it in seconds for free. Besides, it is quite accurate. Another important advantage is consistency in language usage and terminology [6]. Human translators may interpret and translate phrases differently. However, ChatGPT consistently applies predefined language rules and guidelines that is crucial for a qualitative translation. It can also be used to review translated content for grammar, syntax, and consistency; and compile lists of synonyms a translator may use to replace some common words.

On the other hand, ChatGPT still has numerous drawbacks in translation. It is struggling with translating cultural nuances and slang, understanding ambiguous words without sufficient context, and making the translation more creative or appropriate to a particular style because AI cannot connect emotionally [5]. Besides, while using ChatGPT information privacy is not guaranteed, because information entered into it is being saved somewhere, so it can be accessed by someone and used without a person’s permission. Moreover, ChatGPT does not consider copyright laws in its answers [3].